СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LIII. Ч. 47. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, четвер, 22-го березня 1945. No. 57. NEW YORK and JERSEY CITY, Thursday, March 22, 1945. VOL. LIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ — ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ — Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 — THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA — FIVE CENTS ELSEWHERE

ПРЕЗИДЕНТ ЗАРЯДИВ СТУДІЇ НАД РІЧНОЮ ПЛАТНЕЮ ДЛЯ РОБІТНИКІВ

Президент Рузвелт, в листі до Директора Мобілізації Бирнеса, доручив скласти спеціяльну комісію для студій над ґарантованою річною платою для промислових робітників. Президент заявив на пресовій конференції в Білім Домі, що ця справа є тісно злучена зо справою реконверзії та дальшого переходу з воєнної господарки на мирову.

На чолі спеціяльної комісії станув О. Макс Ґарднер, колишній губернатор стейту Норт Каролайни, а побіч нього є ще представники бизнесу, робітничих організацій, рільництва й федерального уряду.

НЕ ЗВІЛЬНЯТЬ ЗАРЯДЖЕННЯ ВЕЧІРНЬОГО ДЗВОНА.

Директор Мобілізації Бирнес признав, що він не всилі потягнути до відповідальности нюйорського посадника Ля Ґвардію за його спротив проти замикання ресторанів з напитками в півночи. Одначе він висловив домагання, щоб цей розпорядок рішучо був виконаний. Його підтримує президент Рузвелт і за його порозумінням департамент війни видав наказ воякам в околиці Ню Йорку, щоб вони вимінали ресторанів по год. 12. в ночи. Військова поліція заглядає до ресторанів по півночи і проганяє вояків.

ПРЕЗИДЕНТ ДОМАГАЄТЬСЯ ДАЛЬШИХ РЕКРУТІВ.

Конґрес у Вашингтоні не приняв ні одного законопроекту для приспішення побору робітників з неесенціональних ділянок промислу, тому президент Рузвелт висловив погрозу, що перемога у війні є в небезпеці, коли не буде нового рекрута. Цей погляд висловив президент з нагоди конференції між представниками сенату й палати репрезентантів над новим законопроектом для приспішення побору робітників, які або цілком не працюють, або не мають роботи в ділянках есенціонального промислу.

ВЕСНА НАСПІЛА З ТЕПЛОМ 80 СТУПНІВ.

Астрономічна весна, що зачалася 20. березня, принесла несподівану зміну в температурі, бо аж 80.4 ступнів Фаренгайта в східніх стейтах, головно в околиці Ню Йорку. Є це найтепліший день 20. березня записаний в рекордах бюра погоди. Бюро заповідає низьку температуру на кілька днів.

НАЙБІЛЬШИЙ ЛІТАКОНОСЕЦЬ ВИКІНЧЕНИЙ.

У корабельних варстатах в Нюпорт Нюз, у стейті Вирджінії, спущено на воду найбільший на світі літаконосець, корабель Мидвей, містоти 45,000 тон. Асистент департаменту маринарки для летунського відділу, Артемус Л. Гейтс, приявний учасі викінчення корабля, заявив, що новий корабель завезе до бою проти Японії літаки найновішого типу, які ще досі не були вживані у війні. — Корабель був будований увесь час на сухім причалі („драй дак").

У Вашингтоні виявив командант — ген. Джордж С. Кенні, що Японія втратила 10,000 літаків учасі від 1. вересня 1944. р. Він висловився, що японці „втратили вже свою сорочку", коли йде про повітряні сили. Найбільше літаків втратили вони вчасі боїв на Филипинах.

Америка, за словами проти-адмірала Рамзія, начальника летничого бюра у Вашингтоні, будуе нові літаки з таким поспіхом, що до кінця червня 1946. р. треба буде видати на їх будову 3 біліони долярів.

КОНФЕРЕНЦІЯ ДЕРЖАВ В СПРАВІ НЕДОСТАЧІ ХАРЧІВ.

До Вашингтону має приїхати британський міністер харчів Оливер Лителтон, щоб переговорити з американськими урядовцями положення, витворене недостачею харчів. Недостача викликана новим воєнними потягненнями, бо треба живити міліони людей у визволених територіях. На пресовій конференції президент Рузвелт виявив, що приготовляє якусь оповістку у звязку з положенням у харчовій ділянці, а з конґресових кол виявилися заходи для створення контролі над усіми комісіями й аґенціями, що займаються продукцією й розділом харчів. Відповідний законопроект уже внесений в палаті репрезентантів.

НОВЕ ЗАМОРОЖЕННЯ ЦІН.

Бюро Адміністрації Цін у Вашингтоні проголосило новий цінник для крамниць, що займаються продажом убрання, полотняних виробів, домашньої обстанови. Разом яких 300,000 крамниць дрібного розпродажу обняті новим розпорядком. Розпорядок входить в силу з днем 19. березня і обнижує значно ціни на убраннях і на білю. Розпорядок може причинитися багато до стримання інфляції, коли сама публика буде домагатися цінника при купуванню товару.

Президент Рузвелт говорить про „конечність" давати жертви на Червоний Хрест

Президент Рузвелт видав зазив до громадян-американців за збірку на потреби Американського Червоного Хреста не зласки, а просто зконечности.

„Колись був час" — говорив президент — „що ви і я давалисьмо жертви на Червоний Хрест більше з почуття помогти іншим. Це значило, що ми давали з людяности й для приличности. Одначе цього року ми даємо з конечности — і то нашої власної конечности. Потреби ніколи не були більші, як тепер. І не скоро вони зменшаться".

При цій нагоді пригадав президент, що американських плінників у ворожих таборах є 70,000, а їх потреби є невгадні. Таксамо необмежені є запотребування кровної плязми для ранених та інших медичних засобів. — Збірка на Червоний Хрест має принести $200,000,000.

МІЖНАРОДНЯ ХАРТІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ЯК ПРЕДМЕТ НАРАД НА МІЖНАРОДНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ

Президент Рузвелт висловив свою прихильність до пропозиції, щоб на міжнародній конференції в Сан Франсиско приняти теж постанову про забезпеку людських прав, переселення і бездержавности.

Цю справу видвигнули перед ним представники Американського Жидівського Комітету під проводом бувшого судді нюйорського Найвищого Суду Джозефа М. Проскавера.

Плян, предложений Жидівським Комітетом, вимагає створення трьох постійних комісій при будучій міжнародній організації для забезпеки миру й свободи. Перша комісія має сформувати постанову про права людини, які то права мають загарантувати всі держави для кожної одиниці, що живе на їх території. Ця комісія малаб постійно займатися такими справами, як лише вони дійдуть до її відома.

Друга комісія малаб займатися переселенням. Це дуже важна справа, бо з кінцем війни треба буде попереселювати велике число людей. На скільки можна, комісія малаб залишити людей в тому краю, з якого вони походять.

Третя комісія має занятися бездержавними людьми. Це відноситься не лише до жидів, але й до інших людей, які потратили право горожанства у своїх краях.

БЕРЛІН ЗНИЩЕНИЙ НА 87 ПРОЦЕНТ

Берлінський кореспондент шведської газети „Стокголмс Тідінґен", повернувшися по 17 роках побуту до Швеції, каже, що Берлін, перед війною з його півпята міліонами мешканців пяте щодо величини місто світа, нині не може дати приміщення й пів міліонови мешканців. За його словами воно знищене на 87%. У східній дільниці Берліна виставлено з цегли „холерний мур", що має на цілі забезпечити цілий блок домів найгустіше заселеної частини Берліна, де нині по розвалинах гниють тисячі трупів, яких уряд не може звідти добути.

У Мінхені нема ні ґазу, ні світла, ні водопроводової води. Зимою люди мусіли добувати воду до пиття, топлячи сніг.

Число втікачів у Німеччині цей кореспондент начисляє на 20 міліонів і закінчує свої обсервації словами: „Нужду, яку війна, викликана німцями, привела іншим народам, тепер прийшла до самих німців. І німці видно переконані, що це все ніщо супроти того, що їх ще жде".

АРХИЄПИСКОП ДОМАГАЄТЬСЯ КАРИ СМЕРТИ НА ГІТЛЕРА БЕЗ СУДУ

Лорд Райт, предсідник аліянтської комісії воєнних злочинів, подав до відома британському парляментови, що ця комісія поступає скоро в своїй роботі та що на лісті осіб, котрих покарання як воєнних злочинців, вона буде домагатися, є передусім Адольф Гітлер. У парляменті й в британській публичній опінії встає хвиля домагань спеціяльної пімсти проти Гітлера й інших головачів нацизму.

Архиепископ Йорку, один з чільних головачів англіканської церкви, виступив у палаті лордів з домаганням, аби Гітлера й Гімлера вбити без суду зараз, як тільки їх розпізнається.

СОВЄТИ НАПИРАЮТЬ НА ФІНЛЯНДІЮ ЗА ПРИСКОРЕННЯ ВОЄННИХ СУДІВ

Московська преса подає, що совєтський уряд напирає на фінський уряд прискорювати суди осіб, обвинувачених за викликування війни Фінляндії проти Росії. Ґазети закидують фінцям, що вони відкладають ці суди формалістичними зглядами.

ІТАЛІЙСЬКІ ПАТРІОТИ ПОШИРЯЮТЬ АКЦІЮ В ПІВНІЧНІЙ ІТАЛІЇ

За повідомленням, одержаним італійським урядом у Римі, італійські патріоти в північній Італії доконують щораз більше нападів на німецькі окупаційні війська та союзні з ним фашистівські відділи. Підривають поважно комунікацію через Бренерівський провал.

ЖІНКА МІСТОПРЕДСІДНИЦЕЮ МІСЬКОЇ РАДИ ПАРИЖА

Головою нової міською ради Парижа вибрано Андре Ле Трокера, соціялістичного адвоката, що відзначився обороною Леона Блюма перед судом у Ріомі підчас Петенівського режіму, а одною з містоголов вибрано паню Марію Лефоше. Це вважають признакою нових часів, бо, як звісно, жінки до війни не брали великої участи в політичнім життю Франції.

МІСТ, ЩО ЗАВАЛИВСЯ.—Це німецькі полонені, що підняли руки вгору і перейшли міст на Рені, т. зв. Міст Людендорфа в Ремаґен, у Німеччині. Тисячі американських вояків перейшли тим мостом, наступаючи на німців. Та тепер цей міст заломився.

НІМЦІ В ТРИКУТНИКУ ВТРАТИЛИ 40,000 ВОЯКІВ

Вівторок був знаменитим днем аліянтських досягів від Рену аж по Японію.

Американська Третя й Сема Армія обєднали свої сили 12 миль на захід від Кайзерлявтерна, аби закрити пастку довкола німецьких військ у трикутнику Рену, Мозелі й Зари. Вони гнали крізь розбитий німецький фронт вздовж середнього бігу ріки Рену й відрізували ворогови відворот над Рен, між міста Вормс і Лавтербурґ, між котрими щоправда є віддаль 45 миль, але де тепер з даних пятьох мостів остався тільки один.

Сема Армія продерлася крізь Лінію Зигфрида й заняла міста Зарбрікен та Цвайбрікен. Перша Армія розвинула свій причал за Реном коло Ремаґена аж до 22 миль.

НІМЦІ НАСЛІДУЮТЬ ФРАНЦУЗЬКИЙ РОЗВАЛ.

Воєнні кореспонденти, що бачили поведінку німецьких вояків у трикутнику Рен-Мозеля-Зара, кажуть, що німецькі війська тепер виявляють такий самий розклад зорганізованого воювання, який проявляли французи підчас німецького нападу на Францію. З первісних 80,000 німецьких вояків, що найшлися в цьому трикутнику, принаймні половина пропала, себто згинула або попала в неволю. Внаслідок цього ворожа військова організація на захід від Рену зовсім розвалена саме в хвилі, коли її німцям найбільше треба супроти великої аліянтської офензиви.

РОСІЙСЬКІ ВІЙСЬКА ЗМЕЛИ ПРИЧАЛ НА ОДРІ.

Червона Армія причинилася зо свого боку до аліянтської перемоги, захоплюючи балтійський порт Бравнсберґ, зменшуючи на одну третину мішок у Східній Прусії, захоплюючи Альт-Дам та змітаючи ворожий причал на ріці Одрі напроти Штетіна.

РАДИТЬ НЕ ЖДАТИ СКОРОЇ ПЕРЕМОГИ В ЕВРОПІ

Алберт Лодвик, спеціяльний дорадник секретаря війни, вернувши з обсерваційної подорожи по Европі, каже, що не дивлячися на важкі поразки, яких дізнали німецькі війська, вони всеще мають багато воєнного духа та будуть битися довго й завзято. Супроти цього він не радить ждати закінчення війни навіть по заняттю Берліна.

Лодвик каже, що в порівнанню з німецькими вояками американські всетаки кращі, бо американці мають сенс гумору та кожний з них вміє в разі потреби придумувати нові річи, підчас коли німець не вміє вийти поза сліпе масове виконування приписів і приказів.

РЕЙДИ ПО БАЗАХ СУБМАРИН.

Британські літаки атакували в вівторок ніччю Берлін, а того самого дня днем британські й американські літаки скидали маси вибухових матеріялів на німецькі комунікаційні центри, нафтові рафінерії та бази підводних човнів. Аліянтські повітряні сили доконали за той один день 5,000 вилетів.

ЗНОВУ ЛІТАКИ З ПІЛЬОТАМИ ПРОТИ АНҐЛІЇ.

Над південною Анґлією появилися в вівторок знову ворожі літаки з пільотами. Вони вдерлися в середину острова та скинули бомби на одно місце. По них били британські протилетничі гармати.

Німці не висилали вже літаків з пільотами проти Анґлії багато місяців.

ВЕЛИКА АМЕРИКАНСЬКА ПЕРЕМОГА НАД ЯПОНСЬКОЮ ФЛЬОТОЮ.

Американська Пацифічна Фльота знову добилася поважної перемоги над японською фльотою, коли літаки з американських воєнних кораблів найшли нарешті цю фльоту підчас свого останнього нападу на острів Кюшу та міста Кобе й Куре. Скривалася вона на Нутрішньому морю.

Американські літаки атакували її через два дні та ушкодили один або два боєві кораблі, два або три літаковози, два легкі літаковози або ескортові кораблі, два важкі кружляки, чотири нищителі, одну субмарину, один ескортовий корабель нищителів та сім вантажних кораблів. Затоплено шість менших вантажних кораблів. Крім цього американці збили ворогови з повітря двіста літаків та знищили 275 на землі.

Американські втрати надзвичайно малі. З кораблів ушкоджений тільки один, але й він вернувся до порту власною парою.

АМЕРИКАНСЬКІ ПОСТУПИ НА ФИЛИПИНАХ.

На Филипинах американські війська теж посунули вперед свою кампанію проти японських окупантів. На острові Панаю вони скоро поширили свій причал, установлений у неділю ранком, аж до передмістя столиці Ілойла. Захоплено летовий майдан Мандаріао.

Филипинські партизани на острові Люсоні заняли Сан Фернандо.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською Частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50
В Джерзі Сіті і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$2.75	Three months	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЛОНДОНСЬКИЙ УРЯД ЛОМИТЬСЯ

Від часу, як представники трьох потуг на конференції на Криму рішили польську справу в той спосіб, що визначили Польщі східну границю та встановили, як має бути створений тимчасовий польський уряд, усім стало ясно, що по тій лінії й піде дальший хід польських подій. Це не значить, що власне така розвязка подобається всім полякам, але, що всі ті, що цій розвязці противляться, в даний мент не мають сили цей хід подій здержати, а тим менше повернути його в той бік, куди їм вигідно.

Як проголошено, що східна границя Польщі має йти менше більше по лінії Курзона, стало ясно, що вона пішла би по волі тих поляків, що хочуть задержати при Польщі й Галичину й Волинь і Полісся, якби ці поляки мали силу воювати проти советських армій, або якби принаймні Америка й Британія не заявили були на Криму, що вони годяться на советське рішення. Як проголошено, що тимчасовий польський уряд має бути створений зо завязку люблинського, то всім стало ясно, що й це рішення назагал буде переведене в життя, бо перший наслідок кримського рішення буде, що Обєднані Держави відмовлять фондів, з котрих удержувався лондонський уряд, а через те той уряд покинуть негайно всі карієровичі, які певно становили головну підпору польського уряду на вигнанню, а дальше всі ті, що вже здавна не погоджувалися з політикою лондонського уряду.

Між цими останніми на першому пляні здавна заповідали самого бувшого премієра Міколайчика, провідника селянської партії. Та від кримської конференції вже минув місяць з верхом, а Міколайчик ще не зробив цього, що всі від нього ждали. Зате на кримську розвязку дав тепер публично свою згоду Ян Станьчик, що виступив був з польського уряду разом з Міколайчиком. Є це провідник польських робітничих юній та член соціялістичної партії, тої самої, з котрої виходить теперішній премієр Арцішевскі, котрий повів проти кримського рішення в польській справі безпощадну критику як проти віроломного поломання Атлянтійського Чартеру. З тої причини заява Станьчика, що в даний мент треба полякам годитися на кримське рішення, бо головна справа Польщі це заведення добрих сусідських взаємин з Росією, зогляду на вічну небезпеку для обох з боку Німеччини, а в даний мент як найскорше встановлення нового польського уряду, являється певно поважним нутрішнім ударом у польський уряд у Лондоні. Позбавлений аліянтських фондів, цей уряд пробує тепер рятуватися піддержкою польської іміґрації, але всякому ясно, що ця поміч не може бути ніколи така велика. Через те можна ждати, що за Станьчиком потягне до Люблина багато урядовців, які, втративши допомоги від лондонського уряду, не вспілися приміститися при якихось іміґрантських орґанізаціях. І чим більше людей потягне за Люблином, тим важче буде противній партії клеймувати їх „Тарґовіцою", себто національною зрадою.

Життя в Британії

Американський журналіст Джордж Совл, даючи свої погляди про відношення між Америкою й Британією по війні, подає з власних обсервацій цікаві факти про теперішнє життя в Британії. Каже він, що Америці так довго буде неможливо наблизитися до Британії, поки американці не зрозуміють тих глибоких перемін, що останніми часами наступили в Британії.

Тимчасом американці не мають так багато можливости пізнати з першої руки перемін у Британії. Хоча від Америки до Британії по давньому всего три тисячі миль віддалі, але нині між ними подорожування дуже обмежене. Щоправда, йдуть до Британії кораблі, повні людей, але це переважно вояки. Звичайних відвідувачів чужих країв нема. Летять до Британії літаки, і ця комунікація сильно збільшена, але це майже виключно люди військові, або звязані з війною посередно. Звичайних відвідувачів майже зовсім нема.

До того подорожування вчас війни, це подорожування відоме нам з передвоєнних часів. Подорож відбувається поволи й вона повна всяких невигід. Кораблі йдуть поволи й їх дорога звичайно вкрита тайною. Почтове получення теж має свої недомагання: листи йдуть поволи. Каблеві вісти переходять через цензуру. Британські ґазети щоправда подають вісти з Америки, але ґазети мають мале число сторін і на них нема місця для розвинення новинки. Вони сповяють заменито свою роботу на цім обємі, але вони занадто часто дають місце голосам американської ізоляційної преси, не подаючи при тому, яку вагу в американськім громадянстві має ця преса. Внаслідок цього й не можна дивуватися, що й американці мають слабе поняття про Британію, а британці мають слабе поняття про Америку.

Бути британцем у війні має зовсім інше значіння, ніж бути американцем у війні. Одна четвертина всіх британців живе в Лондоні й околиці. Житиж у Лондоні значить бути на побоєвищи, бо Лондон від самого початку війни був під обстрілом. Коли до цього додати ще населення південної Анґлії, що находиться у тому самому положенню, що Лондон, то дістанемо, що майже половина цивільного населення Британії знає на власнім досвіді, що значить бути в огні. Хоча боєві лінії на европейськім континенті посунулися вже значно на схід, все таки ще й нині в Лондоні не минає дня, аби не тряслися будинки, аби не чути дзвенькоту віконних шиб, аби не чути вибуху безпільотної бомби. Люди ходять, гейби нічого такого не було, але це тільки тому, бо вони розуміють, що на це ніякої ради нема. Щось гейби з громом: нема сенсу від нього ховатися або боятися його туку: як він загуде, то нам уже небезпеки нема. Зрештою кожний знає, що щось завалилося, що хтось був убитий, але що він не має великих шансів пасти жертвою.

Всетаки ніхто не може забути, що недалеко від нього є мстивий ворог. Сліди його роботи видно всюди. Тут стоять порожні лоти. Там інші перемінено вже на збірники води для пожарників на випадок, якби вибух нової бомби прорвав водопроводи. Там здовж хідника стоїть мур, ще цілий, але без вікон і дверей, порожне місце. На домах видно останки бомби або діри в мурі. Зимою нема огрівання. Всюди видно дороговкази до найближчої криївки чи ратункової стації.

Британці займаються своїми бизнесами, гейби цього всего не було. Одначе це тільки так поверховно. Хто вміє відчути, той знає, що життя йде багато скорше й більше нервово. Видно, почуття небезпеки загострює нерви й прискорює темп життя.

Для американця відай не має такої вимовної сцени, як вид людей, що виходять ранком з підземельної залізниці. Коло 10. години вечором кожна стація підземної залізниці завалена людьми, що сховалися до неї наніч. Тут люди лежать на залізних ліжках, що йдуть попід стіну рядами. Одні сидять і розмовляють зо собою. Інші лежать, стараючися заснути. Тут можна побачити середнього віку жінку в окулярах, що читає собі книжку серед цього загального руху, в котрім люди вештаються їй попри ноги й голову.

Британський спокій може мати різні жерела. Це може бути стара англійська звичка недоговорювати, це може бути старий британський звичай бути самовистарчальним, або може британська нехіть показувати по собі, що ворог, котрим вони всі погорджують, може їх чимнебудь заклопотати. Усюди можете почути жарти британців про себе самих, про те, як вони поводяться під вибухаючою бомбою. Одначе з таких жартів не треба робити висновку, що британці не знають, що їм, і особисто й як народови, грозила смертельна небезпека.

На цивільному населенню Британії можна доглянути те саме явище, яке можна доглянути на вояках у боях: Напружують людей це менти драматичного напруження стільки, як менші невигоди й нуди. Люди не відживляються відповідно. Їх пожива одноманітна й нецікава. Вони бачать овочі дуже рідко. Ціле яйце має вартість діяманта. Яешницю роблять з порошку й смакує воно зовсім не так, як яйце. Молоко це мішанина порошку з водою; тільки діти можуть мати правдиве молоко. „Американський бейкон" це самий товщ, і для американців було би краще, якби його зовсім не було. Ковбаси зроблені з муки сої (фасольки), зо слабою підмішкою вепровини. З ярини є одна брюксельська капуста, а то й її можна дістати рідко. Кращий обід можна дістати в ресторані, а найкращий, як вас запросить американський офіцир: це в порівнанню з обідом британця просто царський пир.

Жінки ждуть годинами в хвостах, ждучи на закупи. Питання, як робити, аби вам вистало „пунктів", дуже важке. Людям важко дістати обслугу для дітей, а людей без дітей уряд заставляє робити далеко від дому. Одіння теж пайкується, і воно все однакове. Більшість жінок ходить без капелюхів, з головою, покритою хусткою.

Треба ждати в лінії на „бос", на поїзд, на таксівку, на театр, просто на все. Як не стоїте в лінії, то певно виповняєте якийсь блянкет для уряду або йдете до уряду. Як хочете йти до театру на фільму, то перше мусите мати щастя, аби дістати білет. Як дістанете, то мусите там бути перед пів до 6. годиною вечором. Нічне життя кінчиться скоро, бо підземні залізниці перестають ходити перед опівноччю.

Родинне життя в Британії нині розбите, і через військову службу, і через роботу і через вакуацію дітей з міста. Ті, що працюють повний час, ще мусять присвятити кілька годин часу на добровільні обовязки, такі, як гашення огню від бомб. Як попсуються рури, їх просто не можна направити. Як готелевий гість відіде, не віддавши ключа, то потім другого доробити не можна, і потім треба кликати послугачку за кожним разом, як хтось хоче до кімнати йти або з неї вийти.

Очевидно серед таких умовин Лондон не виглядає нині, як він виглядав давніше. Нема блиску, нема мальовання на домах, нема обоїв, взагалі нема старої чепурности. Один британець описав це добре словами: „Нині виглядає Лондон так, як Москва перед війною. Брак домів, брак робітників, брак споживчих товарів, пайкування, довгі лінії ждучих людей".

Звісно, мешканці Москви це знали й вони можуть краще зрозуміти почування й душевний стан британця. Американці з такими річами досвіду не мають і тому між ними й британцями простягається широка й глибока пропасть.

Львів український чи советсько-російський?

У дописі зі Львова з 21. грудня 1944 р., надрукованім в У. Щ. В. з 12. березня 1945 читаємо:

„Львів — старинне українське місто — стає центром соціялістичної культури на заході нашої батьківщини. Його історія не знає подібного розквіту. Вже тепер працюють у Львові Філія Української Академії Наук, вісім вищих учбових закладів, які ведуть самостійну науково досвідну роботу, двацять технікумів і спеціяльних середніх шкіл і т. д."

Це повідомлення про „учбові заведення" доповнює дописувач звісткою про різні інші наукові заведення, як от про відбудову державного університету імени Івана Франка. На прикінці написано: „В місті започаткував свою роботу вечірний університет марксизму-ленінізму, в якім навчаються десятки професорів, наукових робітників і т. д."

Ми завжди тішилися всякими проблисками наукового життя на українських землях, а зокрема на західній Україні, якщо тільки це життя було справжнє українське життя. А тут, як бачимо, сказано на самому вступі, що „Львів — старинне українське місто". З тим мимоволі приходить на думку, що й старинний центр української культури. Та тут читаємо, що цей Львів „стає центром соціялістичної культури на заході нашої батьківщини". Розваживши отсі слова, побачимо, що теперішній Львів це не центр української, але соціялістичної культури, як так, то мимохіть мусимо себе спитати: Чи соціялістчина культура це тесаме, що українська? Дальше питаємося, чи Львів став отсе центром української батьківщини, чи російської чи там московської, чи як тепер кажуть — советської батьківщини? Яким отже містом є тепер Львів?

На це треба пошукати відповіди деінде. От у ґазеті Ню Йорк Таймс із 13. березня 1945 р. в телеґрамі з Лондону переповідається переживання одного польського вояка, який втік уже спід панування так званого люблинського польського уряду. Кореспондент покликується на слова вояка і пише таке: „Росіяни у Львові переводили деякі репресії, як оповідає вояк. Про одно все товкли полякам, що **Львів це російське місто** і вимагали, щоб там говорити по **російськи**, якби хто хотів зноситися з советськими властями".

Ось ті слова ми брали би з резервою і сказалиб собі: Може так, а може й ні. Та ціла біда, що навіть якби кореспондент ось такого не передав, надто добре нам відома дійсність в Україні, щоб могти сподіватись чогось іншого. Колиб Львів, оце „старинне українське місто", як сказано на вступі, відзискав тепер своє давнє українське значіння, і колиб „Українська Радянська Соціялістична Республика" була справді українською, то очевидно це кожний відразу був би завважив просто тому, що йому треба булоб вживати української мови у зносинах з владою, а не російської. Колиж, як сказано, Львів „став центром соціялістичної культури" то під цею „соціялістичною культурою" треба властиво розуміти російську культуру в соціялістичних рямках.

А як треба розуміти оцю соціялістичну культуру, на те вказує урядове видання Академії Наук Союзу Советських Соціялістичних Републик під наголовком: „Двадцять пять лет исторической науки в СССР". У цій книжці виданій в Москві — Ленінграді 1942 р., поміщено теж обемисту статтю п. н. „История Украины в Советской Историографии", написану В. Пичетом. У цій статті сказано між ін. про працю проф. Михайла Грушевського на полі української історіографії такими словами:

„Характеристичною особливістю праці Грушевського є те, що він відкидає історичну звязь київської держави і Північно-східньої Руси. На думку Грушевського Київська Русь це лише початкова доба історії лише українського народу і вона не має ніякого звязку з історією російського народу. Тоді Грушевський розпочав видавання монументального твору „Історія України-Руси".

„Спробу дати синтетичну [спільну?] історію українського народу взяла на себе також А. Я. Ефименко. Але й вона обмежилася лише до внішних політичних фактів, і розмірно мало звертала уваги на розвиток творчих сил і клясової боротьби на Україні. Українська Академія Наук... заложена ще націоналістичною контр-революційною]Центральною[Радою мала в своїм складі академіків національно-демократичного напрямку, ворожо наставлених до соціялістичної революції... Цей націоналістичний напрямок скріпився особливо від того часу, коли Грушевський дістав дозвіл вернутися в Советський Союз і „чесно" працювати. Національно-демократичний напрямок Української Академії Наук викликав конечність її реорганізації, а також і орґанізації по новому всеї науково-дослідної роботи в области України.

„Українське Советське Правительство переорганізувало тепер академію, назвавши її

Ю. КЛИМЕНКО. 9)

ПІД ШЕВЧЕНКОВОЮ КАЛИНОЮ

— Вже є... відповів Петро, — цього року якраз пятьдесять літ після смерти нашого дядька: 26. лютого ми наймали панахиду за нього, вспоминули його „не злим, тихим словом", а в ґазетах писалося, що в багатьох місцевостях України, навіть за кордоном, були спорядковані справжні свята, присвячені цим пятидесятим роковинам. Видко по цьому, що Тарасове імя в великій пошані усіх людей, воно святе і дороге для кожного українця; „Кобзаря" читають по всім світі і не має, здається неграмотної людини, котраб не знала і не співала його чудових невмирущих пісень.

— Мабуть, прийшов уже час всесвітнього признання Тараса людиною надзвичайною, котрі родяться тільки раз у століття. Через це освічені люди збираються поставити йому памятника в Києві, осередку культурного життя України. Пишуть, що вже багато зібрано грошей на цього памятника, але щось ніяк не можуть погодитися, на якому місці його поставити, все сперечаються, а діла з цього сперечання мабуть не вийде ніякого, бо, дякуючи заходам українських ворогів, це діло може залишитись незробленим на довгі часи і памятника в Києві не буде поставлено.

Мені щось так здається, але всього буває. Де кваплятьcя дуже і де тягнуть довго, там удачі немає, а ще гірш, як сперечаються, та не погоджуються в якомунебудь ділі його сучасники. Там розруха неминуча. Ось хоч би те сказать: В Києві не можуть вибрати відповідного місця для памятника, коли не мають, або не знають де його поставить? Хіба не все одно, що в Києві, що тут, в Кирилівці, на батьківщині його? Я чоловік як вам відомо, бідний, маю всього дві десятини землі, в мене пятеро дітей, але я відразу згодився би подарувати одну десятину своєї садиби, щоб тільки її було призначено для памятника Тарасови. Тільки я чоловік темний, неосвічений, не знаю куди і як звернутися з цим проханням..., а своєї землі мені не жалко, хай би на ній, на своїй рідній батьківщині, заспокоївся Тарасів дух, який не має захищеного від ворожих нападів притулку й досі, як не мав його в життю. А ось, кілька днів тому, получив я з Полтави чудного листа. Пише мені один добродій, невідомо тільки, хто такий — що Тарасови памятника зовсім не треба ставити, бо, мовляв, це. йому не вподобається на тім світі. На що, — пише той добродій — ставити Тарасу дорогого монумента, коли його рідня й досі перебуває в великих злиднях? Хіба не ліпше булоб за зібрані гроші купити в поземельному банку сотню десятин землі і хозяйські знаряддя до неї як плуги, борони, скотину то що тай перевести на цей хутір всю Тарасову рідню? Це був би найкращий памятник великому українському поету. Душа його раділаб на тім світі ліпше, ніж тоді, як його лиса голова буде блищати на Хрещатику чи на Подолі... Далі той добродій радив в свому листі всім нам Шевченкам зібратись та послати від себе одно прохання на Височайше імя, друге — панови Київському Ґубернатору, а третє — в Київську Городську Думу і крім того, він обіцяв, що за нас стоятимуть добрі люди, які хотять нас ощасливить таким надзвичайним вшануванням Тарасової памяти... Та спасибі цим добрим людям і невідомому добродію за цю пораду. Ми зійшлися, погомоніли, розміркували добре це діло, побачили, що з нього нічого не вийде тай залишили його... Не для нас це писано: будемо жити, як і досі жили, бідувати, голодати й холодати, а покористуватись іменням дядька, щоб ліпше жилося, щоб розбагатіти, — ні цього ми не хочемо. Годі з нею, з тією землею, та хуторським хозяйством... Ще з голоду не вмираємо і будемо перебиватись, як і раніш. А як би заподіяли поставити на моїй садибі памятника, то на це я згодивсяб і подарував би десятину своєї землі. А то аж прикро робиться на серці, коли подивишся на той камінь жорновий, котрий стоїть на місці бувшої Тарасової хати... Невжеж так і навіки залишиться це місце? Не вжеж воно все буде поростати буряном та кропивою і ніколи тут не буде нагадувати про нашого славнозвісного Тараса, якийнебудь, хоч невеличкий памятник?

Петро журливо похилив свою голову і подивився на обличчя старого Грицька і Трохима, мов чекав від них відповіди на своє безнадійне запитання.

Але вони мовчали і видко було, що їм трудно відповідати на це рішуче Петрове запитання; нарешті Грицько утомлено промовив:

— Воно то певне так... Не слід булоб залишати цього місця, де стояла Тарасова хата, без всякого догляду. Можна булоб побажати, щоб тут поставлено було на громадський кошт якийнебудь будинок, присвячений памяти Тарасовій... от хоч би школу його імени, або маленьку капличку, або просто маленький монумент. Але це наша мрія... Будемо сподіватись, що вона коли небудь здійсниться. Як не ми, то онуки наші вшанують колись відповідним способом память нашого батька Тараса.

— А що до листа невідомого добродія з Полтави, то цілком зрозуміло, що треба залишити це. На памятник збираються гроші по всій Україні і не можлива річ, щоб ці гроші було повернено на таку надзвичайну справу, як переселення всього Шевченкового роду на хуторське хозяйство, Щоб на це відповіли ті, що давали жертви? Як би вони ставились до цієї справи? Треба булоб їх запитати, а цього зробити не можна, бо їх багато і живуть вони по всьому світі...

(Кінець буде).

Злучені Держави та їхні сусіди

Злучені Держави Америки це така тепер потуга, що як би хотіли наслідувати загарбників, то моглиб це давати відчути не одній державі, а зокрема своїм сусідам.

Але чи чув хто про такі наміри? Найновіша Між-Американська Конференція в Місті Мексику виказала, що наші сусіди самі звертаються до Злучених Держав за захистом перед якимсь спільним ворогом. Хто цей ворог, не сказано. Але якась причина такого наставлення мусить бути. Мусить бути теж причина, чому Північна Америка добуває довіря в краях Південної Америки.

Дещо в цій справі вже оприлюднено. У місті Вашингтоні створено вже вчасі теперішньої війни Бюро Координації Між-Американських Справ. Це бюро дістає від конгресу Злучених Держав велитенські суми на допомогу американським корпораціям, які тепер діяльні в краях Південної Америки. Цих корпорацій небагато, але яка їх робота! Вони, здебільша заінкорпоровані в стейті Делевер, отже мають легку державну контролю. Вони дістають федеральні субсидії, але так, щоб мали досить гроша на 4 роки. Колиб нагло конгрес перестав давати субсидії, тоді корпорації мають ще 4 роки часу викінчити свою працю і або передати свої агенди кому іншому, або навіть стати самостійними, чи просто піддатися під розпорядки південно-американських републик, у котрих вони тепер розвивають працю.

Ціль цих корпорацій не є економічна, але вони підготовляють економічні впливи для Злучених Держав. Це проста конечність. Південно-американські краї не можуть бути самовистарчальні. Вони здебільша були залежні від Европи перед війною і звідти спроваджували фабричні продукти; з Европи доходили туди всі винаходи; туди йшла европейська культура скорше, ніж з Північної Америки. Війна нагло все те припинила. На місце европейських впливів мусіли прийти впливи з Північної Америки. Ці впливи йдуть при помочи згаданих уже американських корпорацій такими шляхами:

Інститут для розвитку програми здоровля.

Ціль інституту, на підставі інкорпораційного чартеру, така: „Помагати і поправляти здоровля і загальний добробув народу в Західній Півкулі у співпраці з їхніми урядами".

На підставі такої програми інститут перевів такі проєкти: В околицях, де північно-американські підприємці мали добувати ґуму після того, як острови на Тихім океані попали в руки Японії, інститут зробив усе можливе, щоб винищити москітів і вбити заразки малярії, бо через малярію не могли робітники експльоатувати ґумових лісів. За цю працю не заплатили нічого уряди південних републик. На ріці Амазонці втримує Інститут Здоровля яких 30 до 40 кораблів з медичними припасами, щоб лікувати хворих на малярію. У державах Еквадорі і в Колюмбії очищено з недуги міста, в котрих наші вояки перебувають на лікуванню. У Ґватемалі інститут збудував шпиталі коштом $3,000,000, а наслідок цього такий, що тепер американські дроґеристи заключили контракт на виключну доставу аптичних матеріялів до цієї країни. Перед війною доходили туди ліки з Німеччини на 40%, а зо Злучених Держав на 30%. Тепер туди йдуть ліки на 100%. У Коста Ріка інститут поміг заложити фабрики харчів і не треба буде їх доставляти аж з Північної Америки, як це було досі.

Виховна Фундація.

Між-Американська Виховна Фундація має на ціли „поширювати загальний добробут і закріпляти звязки між народами Західньої Гемісфери через переводження виховної програми такими засобами, як фільмові образки, радіо, шкільні книжки, брошури, мапи, вистави, підготову вчительських сил і шкільних орґанізаторів".

Як приклад, як це могло придатися, вистарчить згадати таке: В одним краю південної Америки не хотіли купувати зо Злучених Держав літаків, бо вони псувалися скоро. Виховна Фундація перевела курс для пільотів і літаки перестали псуватися. Від тоді цей край купує літаки виключно зо Злучених Держав. Тепер переводить фундація постійно якісь курси фахівців, а за ними йде продаж північно-американських виробів.

Інститут Транспортації.

Цей інститут мав на ціли постаратися за скорий перевіз критичних матеріялів з країв Південної Америки до Злучених Держав. Знавці зо Стейтів перевели докладний розгляд стану залізниць і інших шляхів в Болівії й Еквадорі і завважали, що там можна побудувати добрі шляхи лише при помочи матеріялу, який находиться в Північній Америці. Шляхи тепер будують там на велику скалю. У Мексику цей інститут перевів на велику скалю направу залізниць. Які є можливости для будови шляхів при помочи знавців і матеріялів з Північної Америки, це просто не дасться збагнути. Під опікою інституту спроваджується з Південної Америки студентів до Злучених Держав, щоб вони тут вивчилися промислу і були готові розвести промисл у своїх краях. Але фінанси на промислові підприємства підуть із Північної Америки.

Під опікою Бюра Координації МіжАмериканських Справ ще й досі існує в краях Південної Америки корпорація Пренсинрадіо. Це тайна корпорація, але вона вже кінчить свою діяльність. Вона має на ціли переводити пропаґанду вчасі війни через ґазети, радіо, фільми й іншими способами у всіх краях Південної Америки. Одначе надіються, що ця робота не буде потрібна вчасі миру.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

ШІКАҐО, ІЛЛ.

На А. Ч. Хрест.

Жіночі товариства, згуртовані при Лізі Американців Українського Походження, разом з продукційними відділами А. Ч. Хреста при прав. церкві св. Володимира і при Тов З.олотого Хреста, влаштовують коцнерт, з якого весь дохід призначений для Американського Червоного Хреста. Це допомога для орґанізації, що виконує працю матери для зажуреного чи слабого і раненого або полоненого нашого вояка. Концерт відбудеться в неділю 25. березня б. р. пополудні в салі Шопена при Райс вулиці. Особисті як і орґанізаційні та церковні жертви на А. Ч. Хрест проситься слати до касієра Ліги: Михайло Петрів — 2212 Вест Шікаґо Евеня.

о

ГЕМТРЕМК, МІШ.

Дотримали свого слова: Зібрали понад $500 на У. К. Комітет.

Як по Другім Українськім Конґресі у Філядельфії (22. січня 1944. р.) наші конґресові делегати вернулися домів, то негайно на зібраннях своїх товариств склали звіт із нарад конґресу. Наш делегат зробив тесаме і ще додав, що самі ухвали нічого не значать, як український загал не підопре свого проводу, як морально, так і матеріяльно.

Після річевої дискусії члени Українського Демократичног Клюбу постановили, що до кінця року вишлють на потреби Українського Конґресового Комітету $500. Як сказали, так і зробили, бо в місяці липні 194. р. Клюб вислав $265, котрі були проголошені в ч. 132 „Свободи", а тепер пересилаємо другу половину, отже $235.90, що разом дає суму $501.20.

Отож зробило так одно товариство і то не найбільше, бо Клюб числить 165 членів. Як би так пішли слідами нашого Клюбу всі укарїнські товариства, парафії(церкви, сестрицтва, відділи Союзу кУраїнок, братства Союзові, то наш Конґресовий Комітет зробив би далеко більше для української спарви ніж дотепер, бо замісць журитися грішми, посвячував би час на роботу. Отже, Дорогі Земляки, до праці й підпомоги, поки час, бо колись може бути запізно. Тоді можеми схотілиби дати підмогу, але не буде нащо.

Тут подаємо виказ жертводавців другої частини:

Дохід з балю $58.40; Український Демократичний Клюб $55; по $10: Гарісон Тома, Ганиш Павло, Шемко Юрій; Гаврилюк Тома $6; по $5: Гупало Андрій, Адамек Стефан, Ґава Іван, Ґенік Іван, Єрис Пилип, Кульчицький Іван (збірка в А. Гавича), Іванишин Федор, Мершка Юрій, Вайтишин Данило; Шняк Роман $4; по $3: Заблоцький Іван, Сосновський Михайло, Стайко Іван; Холевай Василь $2:50; по $2: А. Холевка, І. Чупка, В. Кіцула, О. Курочка, Н. Стахів, Г. Єсович; по $1: М. Бабій, Д. Цеґельник, І. Добрянський, М. Ґерула, І. Голида, І. Гайдук, Ю. Козак, П. Морфей, Н. Мірусь, Н. Машталер.

ЗА УРЯД КЛЮБУ:
Іван Чайковський, предс.;
Іван Заблоцький, фін. секр.
Михайло Бабій, касієр.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

Плач Лемківщини

1.

Ліси стогнуть,
Вітри плачуть,
Журчать тужно потічки;
І ворони
Лячно крячуть,
Тай вмирають квіточки —
На Лемківщині моїй!

В хмару скрилась
Там „Магура",
„Чертіж" пишний лисий став,
„Яворина"
Гей, чепурна
Колись красна й густа —
Тепер вбрана хіба в пні!

Вже не „гівкне"
Дівча красне
За „фраїром" у борі,
Не „запискат"
На „пищавці"
Пастушок коло корів —
На поляні золотій!

Бо конає
Під верхами
У востаннє плач Землі
За синами,
Що ярами
Стелять стежку із крові —
Йдучи в далекі краї!

2.

Ой верше, мій верше,
Мій зелений верше,
Юж мі так не буде,
Юж мі так не буде,
Як мі било перше.

А мі перше било,
Весело мі било,
В горах і долинах,
В горах і долинах,
Серце ся тішило.

Юж тя не побачу,
Нигда не побачу,
За тобою серце,
За тобою серце,
У неволі сплаче!

Бо мене вигнали,
З хижи мя вигнали,
Мою Лемківщину,
Мою Лемківщину,
Ляхови признали!

Спаде на вас кара,
За то спаде кара,
Що ви моє серце,
Що ви моє серце,
Живим подоптали.

3.

Чиеж то йолечко
Не оране (2)
То мого батенька
Зрабуване. (2)

Зоране, зоране
Ворогами (2)
Білими кістками
Засіяне. (2)

Кровію, кровію
Зрошене, (2)
Голими трупами
Зволочене. (2)

Лемко з кирви й кости.

„Академією Наук Української Соціялістичної Републики" і при цій академії заложено Інститут Історії України... Академік Д. И. Багалей задумав написати у кількох випусках „Історію України" ,котра моглаб заступити монументальну важку працю Грушевського... але ця праця показалася невдачною. Замісць історії України на основі марксистсько-ленінської методольоґії, Багалей опублікував працю написану з точки наскрізь механічного матеріялізму... і автор стримався від дальшої публікації Історії України.

„Наново Інститут приступив до складення „Очерков Истории Украини" і кандидат історичних наук К. Т. Гуслистий твердить, що Київська Русь це спільна доба для історії білоруського, українського і російського народу...

„Водночас Інститут по Історії України опублікував практичний курс „Истории Украини" від початкового устрою на території України аж до сталінської пятилітки і прилучення Західної України до У. С. С. Р. У звязку із прилученням Західної України інститут опублікував збірник статей „Западная Украина" під редакцією С. Н. Белоусова із подіями з осени 1939 р. і весни 1940 року".

Наразі згадуємо тільки це, себто, як прийшло до зміни напрямку в науці історії з українського „національно-демократичного", заступленого Грушевським, на „марксистсько-ленінську методольоґію". З цього самого вже кожен зрозуміє, як то фальшується історію для потреб Советської Росії.

Тут звернемо ще увагу, що про працю Гуслистого згадується як про „Очерки по Истории Украины", отже по російськи; таксамо згадується про збірник статей „Западная Украина" Белоусова вже після „возсоединенія" (злуки) Західної України. Коли це все взяти докупи, то ясно виходить, що книжки по історії України видає Академія Наук УСР по московськи. і в обруситальнім напрямі. А це вказує, що подібним шляхом пішли тепер ще й ті всі „учбові" заведення у Львові, а передівсім „вечірний університет марксизму-ленінізму", який має за завдання підготовити кадри нових обрусителів, що виховувалиб ще й західних українців в московсько-інтернаціональнім дусі. Польська мова готова тепер зникнути у Львові. Її місце заступить, інша — російська мова як мова влади.

ТРИ ВОЄННІ ВЕЛИКАНИ. Тут бачимо „трьох великанів", що обговорюють між собою дальшу стратеґію на західно-европейському фронті. Сидять зліва направо: британський полевий маршал сер Бернард Л. Монтґомері, американський ґенерал Двайт Д. Айзенговер, та американський ґенерал Омар Бредлі.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

БАТЬКИ І ДІТИ.

Перечитала я в „Свободі" статтю про наші діти, що її написала американська дівчина. А було що читати, бо малощо не пів листка. Коли я побачила опісля два дописи про цю справу, то це мені додало заохоти сказати свої думки.

Я сама є мати-іміґрантка. В Америці вигодувала я пятеро дітей, а одно ще годую. Знаю, які були обставини краєві, а які тут. А як наша американська українка пише, що це ще не все дати дитині їсти і дах над головою, то я скажу від себе, що ледви, чи вони самі дадуть своїм дітям більше ніж ми даємо своїм. Я бачу в Америці 3 або 4 покоління, які не дали своїм дітям навіть того, що ми дали. Ми маємо наші доми й мешкання, а вони мусять переноситися з місця на місце. Деякі не можуть дати навіть своїм дітям утримання і їх мусить годувати стейт, а старокраєві люди того не допускають, бо хоч би як голодували, то своїх дітей самі годують.

Коли наші діти знають, як ми приїхали із старого краю без ніяких маєтків, лише з 10 пальцями; коли ми не знали навіть тутешньої мови ні письма і брали працю, яка попала під руки, отже важко працювали й годували дітей; коли ми дотепер працюємо і дальше дбаємо, щоб своїм дітям лишити щось по собі; колиб так наші діти взяли все те під увагу, то не дивувались би тому, що батько-мати покричать часом на свою донечку чи сина. Діти моглиб зрозуміти, що ми їм не бажаємо зла.

Можливо, що нам, старшим віком, уже нервів не стає, а ще от тепер у воєнному часі, коли в матерей тільки й думки, що про їх синів на війні. Як би це розуміли наші доні, то вони нас ще моглиб розважити, а не докоряти нам.

Щодо страв, що то ніби не такі, яких хочуть наші діти, то треба сказати, що і в Америці колись не було того, що тепер люди їдять. Коли старі не вміють варити, хай молоді покажуть як приладжувати страви, а не ждати на готову ложку-миску.

Бували випадки, що родичі не хотіли посилати дівчат до гайскул, але треба знати, з якої причини. Часом не було грошей, як ось тут, у нас. Прийшли люди з міста на фарми, готівки не було, залізли в довги, батько занедужав, а дочка по скінченню „ґремер скул" хоче йти до гайскул. Отже родичі просили доню, щоб ішла допраці і хоч на себе заробила. Дочка не послухала, пішла до гайскул. Родичі думали, що потім їм поможе, але детам! Ще заки скінчила школу, то вже „доробок" придбала... Батько став картати, а доня каже, що вона є „мерід". Батько каже: „Як так, то йди на своє, жий з чоловіком". Пішла доня, привела на світ дитину і прийшла назад до батька. Батько з журби і перепрацьовання пішов ось так передвчасно в могилу. А жив для своїх дітей більше, ніж для себе!

Щодо того, начеб то наші люди вірили в „Свободу як у Біблію", то воно так не є. Свобода є наша, а ми любимо це, що наше, що нас розуміє і що ми добре розуміємо. А такою є для нас Свобода. Старим краєм інтересуємося так само, як анґлійці, . французи, айриші і всі інші національности. Отже це ніщо надзвичайного.

Я можу сказати, що на мою думку, таки ніхто з родичів не є проти своїх дітей навіть тоді, коли ті діти мають інші погляди ніж їхні батьки. Діти їм завжди дорогі. І так повинно бути і збоку добрих дітей. Вони можуть не погоджуватись з родичами в тому чи другому, але повинні таки мати завжди на увазі, що родичі працюють тільки для їхнього добра і поступають так, як їм видається, що є найліпше для щастя дітей.

Марія Горін,
Милвил, Н. Дж.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

К. Г., Шікаго, Ілл. — Поміщуємо коротку згадку, але притому звертаємо увагу і на те що навіть у таких випадках треба памятати за те, щоби подати платне оголошення. Бо яким способом вдержимо при життю ґазету, якої передплатники платять за неї і тепер ту саму належитість, яку платили тому 25 років? Влаштовувати щось на „добродійні цілі" це те, до чого Свобода постійно наше громадянство накликає. Вона присвячує багато місця ось таким справам у редакційних статтях і в дописах. Та щоб таке могло продовжатись, а часопис існувати, треба памятати і за те, щоб його вдержати при життю. А це значить, щоб попри дописи давати платні оголошення про всі наші народні свята чи концерти, чи різні акції чисто гуманітарної натури.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 11. березня 1945 року помер у 47. році життя

СТЕФАН ЧАЙКОВСЬКИЙ,

член відділу 13 У. Н. Союзу в Вотервліт, Н. Й.

Покійний походив зі села Курдиналівка, повіт Бучач, Галичина. Полишив у смутку жену Олену і трое дітей: Івана, Анну Квін, Йосифа і чотири внуки.

Похорон відбувся в середу, 14. березня, з дому до укр. катол. церкви св. Петра й Павла в Когус, а з церкви на укр. цвинтар св. Петра й Павла при участи багато родини, кревних і знайомих. —В. Й. П.!

І. Урбан, секр.

Дня 13. березня 1945 р. помер у 62. році життя

СТЕФАН ҐАЛАСА,

член Бр. св. Стефана, від. 221 У. Н. Союзу в Шікаго, Ілл.

Покійний походив зо села Полона, повіт Сянк, Західна Україна. Плишив у смутку брата Олексу в Шікаго, сестру Павлину Верхацьку в стейті Пенсилвенія, брата Франка і сестру Юлію в Зах. Україні. Смерть забрала нам свідомого українця, доброго і довголітнього Союзовця.

Похорон відбувся 15. березня з української гр.-катол. церкви св. О. Николая при участи родини, членів від 221 і знайомих на український вцинтар. — В. Й. П.!

Т. Шпікула, секр.

Павло Зайцев.

Незабутній учитель Шевченка

Для українців імя Карла Брюлова ніколи не вмре: разом із культом Шевченка воно житиме серед нас, як імя Шевченкового визвольника, вчителя і друга. В своїй повісті „Художник" наш поет теплими згадками сплатив довг вдячності свому дорогому вчителеві. Постать „незабутнього" „Великого Карла" встає в нашій уяві в усю широчінь своєї титанічно-романтичної вдачі.

Предки „чуда-дива".

Карло Брюлов походив із старого протестантського французького роду Bruleleau. В жилах його не було ані краплі російської крови.[1]) Один із його предків ще 1685 року виемігрував із Франції до Німеччини, як протестант, після скасування Нантського едикту. В новій батьківщині Bruleleau понімеччилися. В 1775 р. прадід великого мистця Ґеорґ (уже не Bruleleau ,а Brullo) переїхав до Росії. Брюлови зробив цар Микола своїм указом. Всі Брюлльо зберігали свою протестантську традицію й женилися тільки з протестантками. Десятьлітнім хлопцем Карло був уже учнем Петербурзької Академії Мистців, а в 14 році життя за намальований образ уже дістав срібну медалю.

Божком мистця - чудодія був Веляскез.

Вже в перших роках науки Карло був фактичним учителем своїх товаришів, але хоч який мав великий талант, нелегко робив свою мистецьку карієру.

Карієра Брюлова.

Були то часи, коли в мистецтві деспотично панував клясичний напрямок, і ще 20-літньому хлопцеві за його справді чудовий образ „Нарцис" учитель його А. Іванов закидав, що „відступив від клясичного стилю". Ті самі закиди зустріли його, коли вже з Риму присалв своє „Полудне в Італії": отрядна італійка, що збирає виноград, видалась його опікунам (з Т-ва допомоги мистцям, якого він був стипендистом), занадто реальна, і Брюлов мусів оправдуватися й боронитися, що відступив від „умовної краси форм". Проте образ цей сподобався цареві і проклав мистцеві дорогу до дальших і вищих успіхів.

Одно за одним малює Брюлов великі полотна: „Нума Помпілій і Еґерія"[2]) „Каяття Поліника" й інші, робить багато портретів (найцікавіший — Оленіних), а після ґеніяльного скопіювання знаменитої „Атенської школи" Рафаеля (1827), починає приготовлятись до власного „архитвору".

„Останній день Помпеї".

Під впливом опери Пуччінія — „Останній день Помпеї", відвідавши це поховане Везувієм місто і вистудіювавши Плінія Молодшого, створює він величезний образ, що відразу робить його найпопулярнішою особою в Італії, а потім і в цілому мистецькому світі. В 1833 р. він везе свою картину до Міляно. Тріюмф Брюлова був небувалий: ніодин із найбільших мистців світа не зазнавав такого за життя. Гоголь назвав новий образ „воскресенням малярства", славний Вальтер Скот „не картиною, а цілою епопеєю". Фльорентинська Академія, що плекає великі традиції найліпшого в світі малярства, іменує його професором першого ступня. Німці теж захопляються його твором. Але згодом Брюлов переживає драму: Франція з якої втікли його предки, зустрічає й його негостинно (1834). Париж критикує його твір: Причина цього — не мистецькі хиби твору (у Франції так само панує клясицизм), а настрої політичні: польські еміґранти настроюють вороже критиків проти мистця з тої держави, що з їх батьківщини „з димем пожарув" зробила теж Помпею. Нервовий, рвачкий Брюлов, ображений, тікає з негостинної прабатьківщини на схід: мандрує по Греції й Туреччині, збирає масу матеріялів[3]) і творить нові образи. Поворот до Росії винагороджує його цілком. Уже в Одесі знаний співець Лавров співає на бенкеті в честь „творця Помпеї":

И стал послѣдній день Помпеи
Для русской кисти первым
днем!

Лаври та мирти.

Патріотична Москва не хоче випустити тріюмфатора: бенкетам нема кінця, всі хотять взяти участь у прославленні великого артиста. Московські мистці малюють з нього портрети.

Петербурзька Академія вінчає свого вихованця вінком із лаврів та миртів.

Поети пишуть на його честь станси. Композитори — музику до них.

Старенький проф. Єгоров, дивлячись на твори свого колишнього учня, каже:

— „Ти пензлем Бога хвалиш, Карле Павловичу!"

Сентиментальний Жуковський плаче над його образами і називає його „Карлом Великим".

(Кінець буде).

[1]) Цікаво, що всі ті люди, що визволили Шевченка з неволі не були здебільша росіянами. Венеціянов — грек, Брюлов — напів француз, напів німець; Григорович, Сошенко, Гребінка — українці; Жуковський — син туркині.

[2]) Цей образ послужив матеріялом для Шевченкової поезії.

[3]) Орієнталія зайняли багато місця в творчості Брюлова і зацікавили Шевченка, що охоче займався теж східніми сюжетами і перед засланням в Азію.

ТАРЗАН, ч. 1145. В обличчю небезпеки.

Тарзан понюхав повітря: хоча на небі не було ні хмарки, він зачув наближаючуся бурю.

Дощ буде падати на човен. Він мусить приготовитися...

Нагло він побачив пажору. Він аж крикнув з радости...

...і кинувся нурком за морською потворою.

